

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński

w sprawie I. F.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 10 kwietnia 2024 r.,
zażalenia pełnomocnika następców prawnych zmarłej wnioskodawczynie M. G.
na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 17 listopada 2023 r., sygn. akt Żo.(Un.) 3/21
w przedmiocie sprostowania wyroku
na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 17 listopada 2023 r., sygn. akt Żo.(Un.) 3/21, po rozpoznaniu wniosku pełnomocnika następców prawnych wnioskodawczynie M. G. , na podstawie art. 350 § 1 k.p.c. przy zastosowaniu art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. „o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego” w zw. z art. 558 k.p.k. sprostował pkt.1 wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 czerwca 2023 r. zapadłego w sprawie rozpoznawanej pod sygn. akt Żo.(Un.)3/21 w ten sposób, że w miejsce zawartego w nim zapisu o brzmieniu: „wraz z ustawowymi odsetkami”, dokonał zapisu o brzmieniu: „wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie”.

Wojskowy Sąd Okręgowy nie przychylił się natomiast do wniosku pełnomocnika w części, w jakiej ten wnosił o dokonanie sprostowania w zakresie daty wymagalności odsetek, tj. od daty wydania wyroku, pozostawiając tym samym zapis w sentencji wyroku, że odsetki te należą się od daty prawomocności wyroku do chwili zapłaty.

Zażalenie na to postanowienie, „w części dotyczącej stwierdzenia, iż odsetki ustawowe za opóźnienie należy naliczać od daty prawomocności wyroku”, złożył pełnomocnik następców prawnych wnioskodawczynie M. G. - adw. A. L. , zarzucając:

„mające wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 481 par.1 KC, polegające na tym, że ustalony w dacie wyrokowania rozmiar krzywdy i w następstwie wysokość zadośćuczynienia, stanowiące istotę wyroku z dnia 5.VI.23r., statuującego po stronie SP zobowiązanie pieniężne (choćby nieprawomocne), winny być sankcjonowane odsetkami ustawowymi a opóźnienie o ile - jak w niniejszej sprawie - takie żądanie zostało zgłoszone”.

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o zmianę postanowienia w zaskarżonej części i orzeczenie, iż odsetki ustawowe za opóźnienie liczone będą od daty wydania wyroku.

W piśmie procesowym z dnia 21 marca 2024 r., wysłanym w ślad za zażaleniem, pełnomocnik przedstawił uchwały Sądu Najwyższego, zapadłe w Izbie Cywilnej, odnoszące się do zagadnienia odsetek ustawowych za opóźnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesione zażalenie jest niezasadne i jako takie nie może prowadzić do zmiany zaskarżonego postanowienia.

Na wstępie podniesienia wymaga, że prostowaniu w trybie art. 105 k.p.k. może podlegać każda omyłka pisarska niezależnie od jej doniosłości, jednak pod warunkiem że w wyniku sprostowania nie dojdzie do zmiany orzeczenia lub zarządzenia o charakterze merytorycznym, gdyż taka zmiana jest możliwa jedynie w wyniku rozpoznania sprawy w granicach środka zaskarżenia (postanowienie SN z 16.12.2009 r., IV KK 347/09, OSNwSK 2009, poz. 2572). Sprostowanie, jakiego

domaga się pełnomocnik w zakresie zmiany daty wymagalności odsetek z „daty prawomocności wyroku” na „datę wydania wyroku”, prowadziłyby w istocie do merytorycznej zmiany orzeczenia. Powyższy zapis stanowi bowiem efekt określonej interpretacji prawa materialnego, nie zaś pomyłki w redagowaniu tekstu sentencji wyroku, i w określony sposób kształtuje sytuację prawną stron postępowania. Aktualnie wyrok ten jeszcze nie jest prawomocny, złożono od niego apelację, w tym przez pełnomocnika następców prawnych zmarłej wnioskodawczynie. Postępowanie odwoławcze zostało zarejestrowane w Sądzie Najwyższym pod sygn. I KA 1/24.

Niezależnie od powyższego wyjaśnienia wymaga, że w wypadku roszczeń dotyczących odszkodowania i zadośćuczynienia tak na podstawie przepisów Rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, jak i tzw. ustawy lutowej, zobowiązanym do zapłaty zasądzzonego odszkodowania i zadośćuczynienia jest Skarb Państwa, którego – do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia w powyższym przedmiocie – nie łączy z wnioskodawcą żaden stosunek zobowiązaniowy. Roszczenie w tym wypadku ma bowiem charakter oparty o ustawę. Zatem orzeczenia wydane na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy lutowej (jak w przedmiotowej sprawie) stają się wykonalne dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia i dopiero z tą chwilą można przyjąć, że Skarb Państwa powinien spełnić świadczenie, a skoro dopiero z wydaniem prawomocnego orzeczenia wysokość świadczenia jest znana, to trafne jest zasądzenie zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku (*tak w wyroku Sądu Najwyższego z dn. 22.03.2023 r., sygn. I KA 22/22*).

Również w doktrynie wskazuje się, że odszkodowanie i zadośćuczynienie orzekane na podstawie art. 552 k.p.k., jak i tzw. ustawy lutowej, to instytucje prawa karnego i w związku z tym zachowują pewne odrębności w stosunku do zasad obowiązujących przy dochodzeniu roszczeń na podstawie prawa cywilnego. Dlatego też odsetki od sumy pieniężnej stanowiącej odszkodowanie bądź zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie są wynagrodzeniem za opóźnienie w zapłacie sumy pieniężnej, która jest już wymagalna, i za czas do wydania przez sąd prawomocnego orzeczenia odszkodowawczego odsetki nie przysługują. Nie ma tu zastosowania art. 481 k.c. Odsetki przysługują za okres od uprawomocnienia się wyroku, bo wysokość roszczenia jest znana dopiero z tą datą /*por. D. Świecki [w:] B.*

Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2024, art. 552/.

Należy zatem przychylić się do poglądu, że odsetki od zasądzonej kwoty zadośćuczynienia za niesłuszne skazanie należą się od momentu uprawomocnienia się orzeczenia sądu zasądzającego tę należność. Skarb Państwa jest bowiem zobligowany do wypłaty świadczenia dopiero po wydaniu prawomocnego rozstrzygnięcia ustalającego i kształtującego jego zobowiązanie.

Argumentacja skarżącego, w której wskazuje na problem inflacji w czasie od wydania wyroku przez Sąd I instancji do jego uprawomocnienia w Sądzie II instancji i konieczność ustalania na nowo stanu faktycznego sprawy przez Sąd II instancji, co w jego ocenie „przeczyłoby koncepcji postępowania apelacyjnego, ukształtowanego jako sąd nad sądem”, nie jest przekonująca. W obowiązującym modelu na Sądzie odwoławczym spoczywa - w razie zaistnienia takiej potrzeby - obowiązek prowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego, a także weryfikacji dokonanych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych wobec zmiany okoliczności sprawy, w tym również zmiany siły nabywczej pieniądza, i ewentualnej korekty merytorycznej orzeczenia, a nie tylko nakaz kontrolowania trafności zaskarżonego rozstrzygnięcia. Wobec wykazania odrębności w orzekaniu o roszczeniach zgłaszanych na podstawie tzw. ustawy lutowej w stosunku do zasad obowiązujących przy dochodzeniu roszczeń na podstawie prawa cywilnego, uchwały przywołane przez pełnomocnika w piśmie procesowym, a zapadłe wyłącznie w sprawach cywilnych, nie wnoszą nic do sprawy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

[J.J.]

[ms]

